

Utlåtande

B.D. H.

angående förläggning av vattensträdda mark-
ker tillhörande Rynings näs egendom i Mör-
lunda socken, Skopetands härad av Statens
vän, avgivet vid synförrättning enligt
vattenlagen år 1922.

Frågarörande företag avse-
ande förläggning av mark genom upptagande
av nytt utlopp för Emmån ijön Ryningen,
byggnad av skyddsvallar mot vattnet i
Ryningen samt upptagande av diken in-
om det vattade området och utgrävning
av det vatten, som upptages av denna områ-
den, allt i enlighet med vad bifogade plan-
profil- och sektionsritningar utvisa. Vid be-
stämmandet av begränsningskurvan för om-
rådet har markens naturliga fall lagts till
grund för kurvans höjdläge. I den till detta
utlåtande fogade härdeförteckningen, be-
skrivning- och värderingslängden över om-
rådet finnas de särskilda åsfigurerna
närmare angivna.

För åstadkommande av erforderlig
förläggning av de vattensträdda
markerna är nödvändigt att förestagna
kanaler och vallar utföras till de dimensioner,
som i de bifogade profilritningarna över
dessa finnas angivna. Dessa dimensioner finnas
jämval angivna i tillhörande grävningstista.

Som av plansritningen framgår
förestås dels, att Emmån skall erhålla det
läge, som i ritningen, betecknats med A-B, dels

upptagande av diken C-D och E-H-K betecknade med dubbelsträppta röda linjer, dels byggande av vallarna C-D-E och F-G-H-I betecknade med grön färg mellan röda linjer, dels och anordnande av pumpverk vid punkterna D och H. Genom föreslagna åtgärder kommer Emmans längd mellan punkterna A och B att förkortas med omkring 1600 meter och bli omkring 500 meter. Enligt gjorda beräkningar utgör avrinnningen för Emmans vid vanlig högvattenyta 36 lit. per sekund för varje kvadratkilometer av nederbödsområdet. De nya dimensionerna för ån hava beräknats sålunda:

Nederbödsområde = 3510 kvadratkilometer.

Högsta avrinning = 36 lit./sek. och kvadratkilom.

Vattenmängd att aföra vid flöden = $127 \frac{m^3}{sek.}$

Tillåtet vattendjup = 2,2 meter.

Relativa fallet = 1:1000

Sektionarean = $79,3 m^2$

Hydrauliska medeldjupet = 1,79

Vattenhastigheten = $1,765 \frac{m}{sek.}$ (enl. Chaussees formel;
 $k = 25$)

Framrinnande vattenmängd = $129 \frac{m^3}{sek.}$

För de inom de vallade områdena föreslagna diken är nederbödsområdena ringa, varför vid dimensioneringen förslagsdjup och praktiska härry till diken bestånd blivit avgörande.

Beträffande vallläggningen föreslås att den jord, som upphävs vid uppgrävning av ån, och som utgöres av sandblandad lera förs ut på såltanor till platsen för vallarna för att ut-

göra material till dessa.

Vid grävning av diken. För iakttagas att mellan vall och dike å sjösidan om vallen lämnas en frikant av 4 meter och mellan vall och dike å andra sidan vallen en frikant av 2 meter. Vallarnas höjd förlägges 0,7 m. över högsta förekommande vattenstånd utom å vissa sträckor där väghöjden kan befäras där deras höjd förlägges 1 meter över samma vattenstånd, allt i enlighet med bifogade profilritningar. Där vall förlägges å äng eller åker skall yfjorden utgrävas till 0,5 meters djup. Den då erhållna gräsoffen tillräddas för att sedan användas till beklädnad av vallen. Vallernas yttre slänt, mot sjön, lages till 1:2 och motsatta slänt till 1:1,5.

Vid punkten b framrinner vatten genom en befintlig järnvägsrumma. Detta vatten skall utledas i det förestagna diket a-b, vilket utgrävas till djup som möjliggör vattnets fria avrinnande i sjön. Dikeslänterna uttages till 1:1,25 och bottenbredden till 0,5 meter. Pumpning skall som ovan nämnts ske såväl vid punkt D som vid punkt H. Största lyfthöjden utgör vid båda punkterna 2,5 m. Det område väntas om Gammån, från vilket vattnet skall utpumpas, utgör 160 hektar. Maximieavrinningen är här beräknad till 1,5 sek./lit. pr. hektar. Pumpen för detta område skall sålunda kunna utpumpas $1,5 \times 160 = 240$ liter i sekunden eller 14400 minuttiter. Kraftförbrukningen härför är $\frac{1000 \times 0,24 \times 2,5}{75} = 8 \text{ HK}$. 1 hästkraft är lika med 0,736 kilowatt, varför kraftförbrukningen i kilowatt räknat blir 5,39.

Oster om Gammån är området, från vilket

vattnet skall utpumpas 60 hektar. Högsta tillrinningen är här $1,5 \times 60 = 90$ lit/sek. och pumpens kapacitet skall sålunda vara 5400 minuttiken. Kraftförbrukningen här för är 3 hästkrafter eller 2,21 kilowatt. Kraftförbrukningen för båda pumparna blir sålunda ideellt 8,1 kilowatt. Räkna man med att 25% bortgår i friktionsförluster blir verkningsgraden hos pumpaggregaten 75% var för erforderligt kilowattantal blir 10,8.

Årsnederbörden i denna trakt har enligt Hydrografiska Byråns uppgifter för de senaste åren varit 590 m.m. därav 215 m.m. faller under vintermånaderna nov-dec-april, och 375 m.m. under sommarmånaderna maj-oktober. Om båda inwallningsområdena sammanställs blir då nederbörden pr. år för dessa $0,590 \times 220000 \text{ m}^2 = 129800 \text{ m}^3$, därav under vintermånaderna 473000 m.³ och under sommarmånaderna 825000 m.³. Antager man att 85% av vinternederbörden och 45% av sommarnederbörden skola utpumpas samt att 10% av ovanstående mängd dessutom tillminner som läckvatten bliver den vattenkvantitet, som skall utpumpas:

$0,85 \times 473000 + 0,45 \times 825000 = 773300 + 10\% \text{ av } 773300 = 850630 \text{ m}^3$. Då pumparnas kapacitet är 1188 m.³ pr. timme och deras kraftförbrukning 10,8 kw. åtgår i detta fall för pumpningen 716 timmar samt 7733 kilowattimmar.

Enligt det uppgjorda kostnadsförslaget skulle kostnaden för hela företaget, däri inberäknat den årliga pumpningskostnaden, kapitaliserad efter 5%, uppgå till 110173 kronor, varav

belöper på området öder om ~~66~~ 26949 kronor
 samt på området väster om ån 83223 kronor.
 Fläsar har nygrävning för ~~66~~ 66 66 kronor beräknats till
 48000 kronor, vallbyggnaden till 35880 kronor,
 dikegrävning till 4140^{kr}, inköps av motrar, pumpar
 anordnande av pumphus och bassänger samt bygg-
 nad för elektrisk ledning till 9400^{kr}. Den årliga
 pumpningskostnaden är beräknad till 590 kr.
 Det kapital som här för erfordras utgör efter 5%
 ränta 11800^{kr}. Den mark, som åtgår vid nygräv-
 ning av ~~66~~ 66 66, har beräknats värd 952 kronor.

Arealen av den vattenbadade marken
 uppgår till 151,79 hektar, varav 33,60 hektar åker,
 114,89 hektar ång samt 3,30 hektar annan mark.

Jämförelse bestämmelserna i 7 kap. 22 § och
 10 kap. 60 § vattenlagen hava synermännen verkställt
 uppskattning av den vattenbadade marken,
 och återfinnas de särskilda ägofigurernas värden
 före och efter förslägningen; avseende på värde-
 värdena i den förut omnämnda härdeförteckningen,
 beskrivnings- och värderingslängden. Enligt denna
 längd utgör markernas värde före förslägningen
 67290:75 kronor och efter förslägningen 198086:75
 kronor, vadan värdeökningen genom företaget skulle
 komma att uppgå till 130796 kronor.

På grund härav åligger det förvaltnings-
 sökanden, jämförelse 11 kap. 95 och 96 §§ vattenlagen, jäm-
 förda med Huvudl. Huvudgörelsen angående indrivning-
 en och användningen av vissa enligt vattenlagen
 utgående avgifter (nr: 280) den 11 juni 1920 att man
 arbetet påbörjas, till Länstyrelsen i Halmstad län
 inbetala ett belopp av 130:80 kronor.

Beträffande tillvägagångssättet vid uppskattningen av den genom företaget uppkommande båtnaden borde böra anföras, att hänsyn tagits till såväl jordens naturliga godhet som lutningsförhållanden, belägenhet med anseende på avdikningsmöjligheter och höjdläge.

Lanfällighetens relativa torrläggningskostnad utgör 0,84 kronor. Relativa kostnaden för västra området utgör 0,85 kr. och för det östra området 0,83 kr. Vid beräklandet härav har hänsyn tagits till att för det östra områdets torrläggning enligt företaget omgrävning av Lemman ej erfordras.

Ifrågasvarande marken har redan förut till vissa delar varit föremål för laga syn enligt dikningslagen, men som genom nu ifrågasatta åtgärder markerna komma att än ytterligare förbättras i torrläggningssakerna hade synmännen ej ansett att hinder mot denna förrättning förefinnes, men då vissa ändringar av de arbeten, som föreskrivits vid den föregående laga synen äro nödvändiga för detta företags utförande har arbetsstyrelsen för det äldre torrläggningsföretaget vederbörligen kallats till denna förrättning. Sagda ändring i det äldre företaget berör uteslutande rörelsens till denna förrättning marker, Byringsnäs egendom.

Beträffande företaget i öfrigt få synmännen jämlikt 10 kap. 62-64 §§ vattenlagen bestämna:

att dekamnia skall utföras i full överensstämm-

medel med det upprättade nu föreliggande förslaget;

att jord, som uppkastas ur dike, skall där den ej användes till vallbyggnad, upptagas minst en meter från dikekanter samt grävas samma sidolutning, som blivit bestämd för in- tilliggande dike.

att rensningar av diken, gräbyggnad av vallar efter eventuell sättning av dessa, samt underhålls arbeten å alla med företaget förenade anordningar och byggnader skola vidtagas så fort det visar sig behöfligt.

att företaget skall vara påbörjat inom ett år från det denna förättning vunnit laga kraft och vara bragt till fullbordan inom fem år efter dess påbörjande, samt

att företags benämning skall vara Rynings- näs invallning av år 1922

Jämligt best. i 10 kapitlet 42 och 45 §§ vattenlagen hava avskriften av anmärknings handlingen och kungörelsen jämte nödiga upplysningar angående företaget blivit översända till Kungl. Högskolekollegium och har med anledning härav skrivelse till förrättningsmannen inkommit vari meddelas att kollegium ej funnit nödigt att föra talan för tillgörande av de allmänna intressen, som kunna av det ifrågasvarande företaget beröras. Styrelsemännen hava ej ansett nödigt till Kungl. Lantbrukstyrelsen översända avskrift av i 10 kap. 43 § vattenlagen nämnda handlingar: enär försäkringsintresse av någon betydelse enligt styrelsemännen

äriskt av detta företag ej besöres. Skrivelsen från
Kungl. Kammarkollegium har bilagts handling-
arna.

Då det ifrågasättande förslaget avser förändring av vattnets läge i vattendrag där kungsädra finnes och då därjämte förslaget avser invallning vid sjö skall detta utlåtande i sin helhet jämlikt 7 kap. 45 och 55 §§ ^{vattenlagen} (understållas vederbörlig vattendomstols prövning.

Slutligen få syremännen meddela att besvär emot denna förrättning må ingiwas till Söderbygden vattendomstol, adress. Stockholm, inom sextio dagar efter nedanstående dag. I besvären, som skola ingiwas i tre exemplar, skola fullständigt upptagas klagandens alla påståenden och skälen därtill och skola vid besvären frgas de handlingar klaganden vill åberopa till stöd för ändringsöskandet. Öfrigt hänvisas till Kap. 85 § vattenlagen beträffande besvärs ingivande.

Ryningssås den 2 juni 1922

Fontenay

Bithādgaok zoch mān:

Lab. Wagner Karl Olson

Arvodesräkning enl. lantbruksingenjörstjänsten den 31
dec. 1920 för verkställt ingeförställning enl. rättslagen
avseende förslagsning av mark tillhörande Ryminskens
egendom i Morslunda socken av Kälmar län.
— År 1922 —

Arvode	Dag	Arbetes beskaffenhet	Antal	à		öre	öre	öre
				Kr.	Kr.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
		<u>Kopier av plankartan:</u>						
		Rubrik, textning m. m. (regalark § 49)	1	7	7	-		
		Kopiering av ägofigurer § 49	Kon	151.79	0.05	7	58	
		" " " "	st.	106	0.13	13	78	
		25% tillägg å 21.36 § 49				5	34	
		Slutdelstext § 49	st.	200	0.02	4	-	
		Insättning av sken § 49, grundavskift				1	75	
		(centimetera verkligt mått i karta § 49	130	0.05	6	50	45	95
		<u>Sektioner och profiler, kopier.</u>						
		Rubrik m. m.	st.	1	5:-	5	-	
		Profiler	kilom.	6.095	6:-	6	57	
		"	"	4.104	5:-	20	52	
		Vallsektioner	st.	4	0.325	1	30	
		Slänter - " -	"	3	0.195	-	58	
		Kvadratmetrar vid ber. H.V.G.	st.	5886	0.026	1	53	35 50
235	23	Sammantalen	st.	2	12	24	-	
		Kollekter ö kungörskor	"	14	0.50	7	-	
		Värderingslägden: utskädda för- bättringsvärden § 18	st.	90	0.12	10	80	
		" " "	"	10	0.06	-	60	
235	24	Gårskning och delvis omarbetning av kostnadsförslag § 44. men 2. dagar	2	12	24	-		
		Tidningskungörskor, utlägg				14	70	
		Grävmingssticker, avskrift § 55	vid	5	0.75	3	75	
		Ön utskatande § 43	"	8	3:-	24	-	109 05
		<u>Överskrift</u>						190 50

1	2	3	4	5	6	7	8	9
		<u>Överför</u>					190	50
		<u>Fören för kopior och avskriften:</u>						
		Plausiteringen, som ovan					45	95
		Sektionen och profiler, som ovan					35	50
		Avskrift av handlingen §55						
		Förslags vis	rid	34	0.75		25	50
		<u>Summa kronor</u>					297	45
		Den, som med denna räkning ej åtnöjes, åger att inom 3 månader från nedanstående dag klander därå anföras genom stämning till <u>Å. Landbrotts- nämnden</u>.....rätt.						
		<u>Övriga förädlingskostnader:</u>						
		Arvode till goda männen enligt särskilda iakttagelser:					67	-
		Imbindning av förädlingshandling					3	-
		<u>Summa kronor</u>					70	-
		<u>Sammanlagt:</u>						
		Arvode m. m.					297:45	kr.
		Övriga förädlingskostn.					70:-	
		<u>Summa kronor:</u>					367:45	kr.
		Ryningmäs den 2 juni 1922						
		Forster Jonzon.						

Att på grund Anna arvodesräkning tilltydande
Anna ody blivit till mig öfverlämnad utkänns
Ryningmäs den 2 juni 1922
R. Jönsson